

Plat fort de la indústria 'crossover'

Sally Green
se suma a la llarga llista de candidats a ser suplents de J.K. Rowling pel que fa a llibres de bruixots
MARK ALLEN

No sé si té relació amb el fet que J.K. Rowling estigui en hores baixes, però a la creadora de Harry Potter li ha sortit una altra competidora. L'editorial Océano es fa ressò, en castellà i català, d'un enèsim intent de desbancar Harry Potter recorrent a les mateixes armes: la bruixeria. Qui sap si algú hi trobarà més d'una coincidència, o més de dues. Casualitat, inspiració o plagi, això no altera la bondat intrínseca d'aquesta *opera prima*. O la maldat, que d'això es tracta, de bons i dolents.

Al text de la contracoberta llegim: "En Nathan sap que és un intrús al món on viu. Un món dividit entre les bruixes i els bruixots blancs, que representen el bé, i les bruixes i els bruixots negres, que encarnen el mal." Aquí trobem el primer problema del llibre: el maniqueisme, potser pedagògicament admissible en els llibres infantils, ja més difícil d'empassar en els llibres adreçats a lectors adolescents.

El plantejament dicotòmic solca tot el llibre: en Nathan, el protagonista, té la germana dolenta (la Jessica) i el germà bo (l'Arran); el món està dividit entre éssers màgics (bruixes i bruixots) i no màgics (els *fains*); les bruixes i els bruixots es divideixen en dues dobles categories: segons la bondat (blancs i negres) i segons l'edat (abans dels 17 ets *whet*, i després del ritu de pas, adult de ple dret).

més fort, el blanc o el fosc..." Aquí rau la gràcia del llibre com a novel·la d'iniciació, com a educació sentimental: en un món escindit, l'heroi es pregunta a quin bàndol pertany, és a dir, qui és ell, perquè se sobreentén que la identitat sempre és social, grupal.

Crítiques socials evidents

La crítica a la xenofòbia i a la supremacia de l'home blanc es fa evident encara per a qui no ho vulgui, per a aquell que només estigui pendent de la peripècia de l'heroi, que en el seu camí cap a la maduresa coneix l'amor (amor prohibit, perquè l'Annalise és filla d'un alt càrrec del Consell de Bruixes i Bruixots Blancs, la màxima autoritat en la matèria, un ens autoritari, repressor, de mètodes brutals), també coneix l'amistat, descobreix el seu do (cada bruixot en té un d'especial, que el singularitza dins el grup), coneix la pèrdua de la llibertat (la part de la gàbia és el millor del llibre, i en això es basa la publicitat d'aquest títol) i descobreix món, mentre busca el seu pare (el bruixot negre evadit, ex-amant de la seva mare, una dona casada, blanca, morta fa anys)...

Al final de tot, la contracoberta encara adverteix: "Trilogia *Una vida oculta*". Si admetem que hem deixat enrere el segle XIX i les novel·les per entregues, és a dir, si demanem a cada novel·la que expliqui una història completa, *El costat fosc* ens decebrà, perquè arriba al final amb tantes preguntes sense resposta, amb tantes coses per lligar, que per força el lector sent que el llibre no dóna el que promet.

Parlo de l'argument, que potser els dos següents llibres arrodoniran. L'estil i l'ambició literària ja són figures d'un altre paner. *

EL COSTAT FOSC
Sally Green

Traducció:
Lluïsa Moreno
Editorial: Océano
Barcelona, 2014
Pàgines: 423
Preu: 16,95 euros

I com que el món no és perfecte, hi ha les barreges: els fills de mags i *fains* són els codis mestissos, i els descendents de blancs i negres són els bruixots codi mixt. Aquest segon és el cas del nostre protagonista.

En efecte, tal com continua dient la contracoberta, "en Nathan és tan blanc com negre... Ara, haurà de decidir quin costat seu és

POESIA JORDI LLAVINA

Profund com un paisatge

Un nou llibre de Jaume Pérez Montaner hauria de ser sempre saludat, si més no entre els membres de la comunitat lectora, com un petit esdeveniment editorial i cultural. Malauradament, el país és escarransit de mena, i res no fa pensar que ho hagi de deixar de ser en els pròxims mesos, esdevingui (una part) estat independent o continuï (tot ell) sotmès.

La casa buida és un llibre consistent i saví, molt ric d'intenció i de capes textuales. Un dels meus poemes predilectes –i n'hi ha uns quants més– és, tal vegada, el menys re-

presentatiu de la *manera* més habitual de l'autor: *Bolets*, un sonet sense rima. S'hi expressa aquesta lliçó, presa de Villangómez: "Hem arribat al bosc, i hem violat els silencis". Però es desfà la coordinada en les dues oracions que la componen, i entre la primera i la segona es dóna tota una proluxa enumeració de noms de bolets el so fragant dels quals –moixernons, pentinelles, ariganyes, orelles de llebre, pets de llop...– fa venir salivera. Al meu entendre, aquest és un poema metaliterari: la substància de la llengua viola el silenci.

No és pas l'única composició que tracta

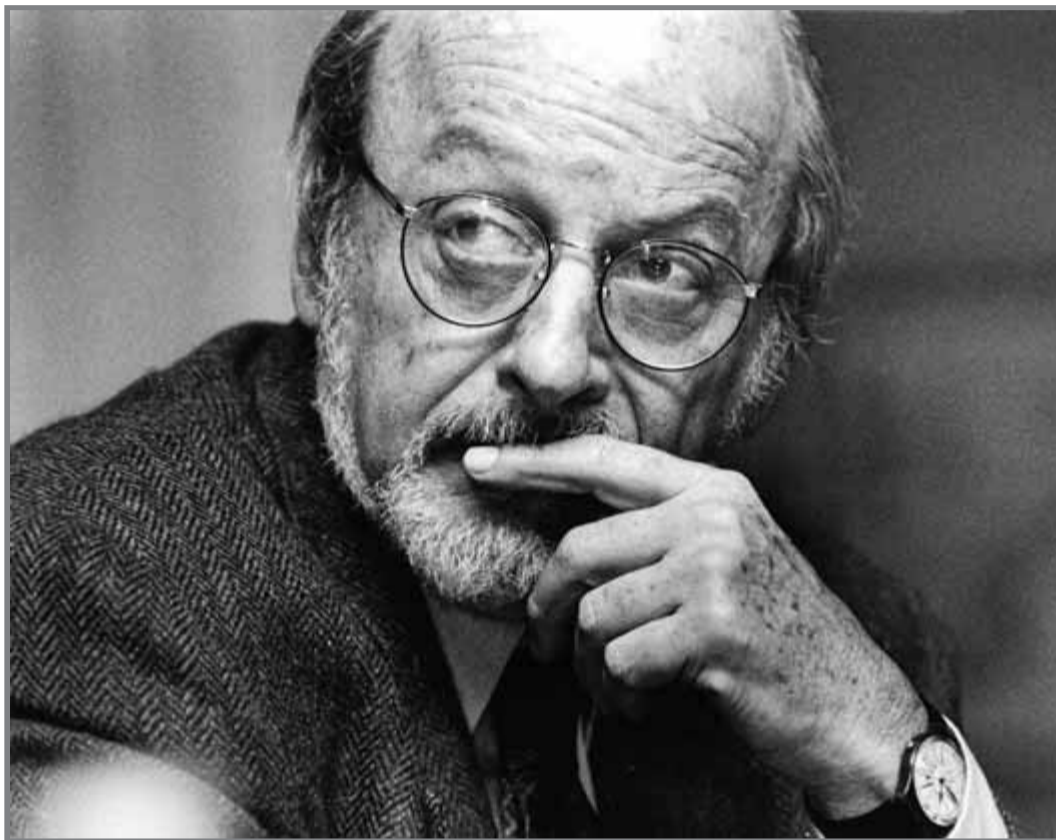

Jaume Pérez Montaner ha publicat el llibre de poemes 'La casa buida'

Enmig les tragèdies quotidianes

Allarg de la seva fructífera obra narrativa, E.L. Doctorow (Nova York, 1931) ha involucrat en les seves trames personatges històrics com ara el general Sherman (*La gran marxa*), Emma Golman, J.P. Morgan i Henry Ford (*Ragtime*), Lincoln, London, Dreiser, Reagan i Hemingway (*Poetes i presidents*), el temible gàngster Dutch Schultz (*Billy Bathgate*), el matrimoni Rosenberg (*El llibre de Daniel*) i els bessons Collyer (*Homer i Langley*). Amb la vista enfocada especialment en els anys de la Gran Depressió, Doctorow ens ha ofert un fresc de l'Amèrica contemporània amb el suport d'històries on el component humà té un rol predominant. Durant els últims anys, Edicions de 1984 ha aplicat una estricta política d'autor i ha incorporat set d'aquestes novel·les esmentades al seu catàleg. La nova traducció és d'*El cervell de l'Andrew*, que fa pocs mesos es va presentar en la versió nord-americana. La celeritat ve també perquè es tracta d'una *nouvelle* de molt bon llegir, farcida d'èlipsis i transcrita gairebé com la conversa entre el protagonista i un metge, presumiblement el seu psiquiatre, tot i que no queda clar qui és l'interlocutor.

L'argument, de manera magistral, es resumeix en el primer paràgraf, en cinc línies. Andrew, un científic cognitiu, es presenta amb un nadó als braços a la porta de la seva exdona, amb qui havien perdut un altre fill a causa d'un accident domèstic. Amb una segona dona en té un altre. La mort de la noia precipita el científic a lliurar la criatura a l'ex, no se sap si per incompetència o per compensar el desastre familiar anterior. Les converses aniran esclarint algunes de les vicissituds de la trama dels personatges, definits

gairebé des de l'aprofundiment que pot generar una teràpia psicoanalítica.

Gràcies als seus dots de narrador de raça, Doctorow ens introdueix en diferents plans, a través del que ha succeït, el que es pot imaginar el lector i el que s'intueix per mitjà de la narració i, sobretot, del diàleg. La utilització del punt de vista i les descripcions esdevenen fonamentals mentre el narrador s'esplaia i es troba còmode narrant, tot i que el lector en alguns moments pot tenir la percepció que aquesta vegada la sensació de ser davant un conte allargassat limita el text i no el situa com una de les seves obres mestres.

Sense l'èpica de la història, Doctorow penetra en aquells territoris que tan bé van dibuixar els Malamud, Bellow, Roth i Updike, però li falta aprofundir, potser per un desequilibri entre la seva habilitat estilística i la capacitat d'influenciar-nos personalment. No obstant això, la novel·la és més que un notable exercici perquè som davant d'un dels grans mestres de la ficció americana actual, algú que ha sabut dur el detall i el reflex d'una societat fins a una intimitat quotidiana, que només els més grans han assolit. *El cervell de l'Andrew* és una narració per fer-se preguntes, segurament amb respostes incertes. *

EL CERVELL DE L'ANDREW E.L. Doctorow

Traducció: Maria Iniesta
Editorial: Edicions de 1984, Barcelona, 2014
Pàgines: 208
Preu: 19,90 euros

de l'escriptura. La titulada *El poema* també ho fa, i es refereix a aquest intent "de lucidesa estranya" que representa el fet d'escriure. Sovint, Pérez Montaner fa servir tercets (potser un pàl·lid record de la *terza rima* del Dant, o dels tercets que usava Wallace Stevens), però, sigui com sigui, les paraules sempre apareixen ben falcades en cada un dels seus poemes. Com si hi haguessin trobat la casa que els corresponia. Sovint, el poema del valencià se'ns mostra "profund com un paisatge". Tant la idea de casa com la de contrada em semblen fonamentals en aquest seu nou títol.

Hi ha, certament, molts altres temes, molts altres nequits. El temps és, probablement, l'assumpte central del llibre: "Tot el passat fou sols un simple assaig / d'aquest atzar que ja no té futur". En un altre vers, llegim aquesta sentència crua: "Fou la vida un combat sense victòria". No, la poesia de Pérez Montaner no és

desesperançada, però sí lúcida; no és cínica, però sí un punt desenganyada, i lluminosa. Cal estar ben atent a la seva denúncia: "Llàstima del país que t'ha vist nàixer / en uns anys tan amargs i sense història". O en un altre poema: "volem viure dempeus, / perquè només / la nostra sola força podrà fer, / en una terra bruta i dissortada, / que pugui esdevenir realitat / aquesta falla amb els ninots de l'odi".

La seva és una poesia moral, educada –amb totes les conseqüències– en la tradició anglosaxona: objectivació i bon gust. "Allò que compta, / a més del que has viscut o t'han fet viure, / són les engrunes que has anat deixant". Sembla un llibre de fer recompte de tantes coses, però també d'aposta, sense ambages, per l'hora viscuda: "Ara fruïm aquesta meravella, / el simple fet de ser i ser ací". Una obra plena de veritats fondes. Feta de poemes –hi insisteixo– profunds com un paisatge. *

LA CASA BUIDA Jaume Pérez Montaner

Premi Vicent Andrés Estellés de poesia
Editorial: Bromera, Alzira, 2014
Pàgines: 88
Preu: 14,95 euros